

Komentarji k dnevnim dogodkom in vprašanjem

Listi poročajo, da so demokratski voditelji kongresa z novim predsednikom Rooseveltom vred sklenili, da bodo takoj pokusili zvišati dohodninske davke od spodaj navzgor. Vlada potrebuje pol milijarde dolarjev novih dohodkov za balanciranje budgeta, da pokrije deficit v drugi polovici fiskalnega leta.

Poleg davka na pivo — ki ga še niso legalizirali — in na gasolin nameravajo iztjaniti par sto milijonov dolarjev iz najnižjih dohodkov, to je iz bornih dohodkov delavca in malega podjetnika. Odbitek oženjenega siromaka mislijo znižati na \$2000 in zvišati najnižji davek na šest do dvanajst odstotkov.

To se obeta delavcu, ki je v zadnjem novembru volil demokrate iz divjega srda do republikancev, ki so mu lani zvišali dohodninski davek poleg cele vrste drugih davkov! Volil je demokrate v nadi, da mu olajšajo budo — pa mu obetajo — še več bede!

Zakaj ne zvišajo davčnih postav na vrhu? Oh, tam so gospodje z najvišjimi dohodki, gospodje bankirji in drugi bogatini, katere je treba ščititi! Naj "sucker" plača za deficit, ki ga je naredil Hoover s svojo "dolo" za bankirje in železniške kralje! Dobro se obeta! — Po starem . . .

Predsednik wisconsinke univerze Glenn Frank piše, da tri največje težave, ki čakajo Roosevelta dne 4. marca, ko nastopi predsedniško službo, so:

1. Tenko zastrt polom svetovnega finančnega sistema.
2. Revolucionarne izpremembe, ki jih je povzročila tehnološka znanost v svetovnem industrijskem sistemu.
3. Trdovraten in na vseh straneh pljuskajoč nacionalizem, ki je oživel po vojni in ovira vsestranski napredek v vseh deželah.

Te tri težave res niso majhne. Ampak te tri težave so le efekt ali posledice glavnega vzroka, ki je propadajoči kapitalizem s vsemi svojimi reakcionarnimi privesci. Industrijska revolucija, izvirajoča iz tehnologije, je sama na sebi velik korak napredka, ali dokler služi predvsem privatnemu dobičku, pri naša delavcem več slabega kot dobrega.

Nam se zdi, da največja težava, ki čaka Roosevelta, bo vprašanje, kje in kako uposliti petnanjst milijonov ameriških delavcev, katere je kriza oropala dela in zaslužka v zadnjih treh letih. Zalostna resnica je, da so Roosevelta izvolili delavci in farmarji; ti so mu dali zmogovalno večino. In ti bodo zahtevali od njega odgovor na gornje vprašanje.

Mi že danes vemo, kakšen bo Rooseveltov odgovor — in kako bodo milijoni Rooseveltovih volilcev razočarani.

Propaganda "Buy American goods" bi se morala raztegniti tudi na one kapitaliste, ki so svoje tovarne preselili v Kanado in njihovo blago se vrača v Združene države carine prosto. Tem "velikim patriotom" ni nič za ameriške delavce.

Predsednik Hoover se jezi, ker se sedanji "hromorazji" kongres neče baviti z njegovim programom reorganiziranja ekonomskih departamentov. Tri leta se plemeniti Hoover ni brigal za ta posel, a zdaj, ko gre njegova predsedniška služba h koncu, bi rad nekaj reformiral. Tragično je vse to.

Veliki volilni izgre- di na Irskem

Vojaštvo napadlo veliko množico, ki je prekrizala protivladne govornike

Dublin, Iraka, 9. jan. — Včeraj so bili v Dublinu veliki izgreddi na volilnem shodu, ki ga je sklicala stranka prejšnjega predsednika vlade Cosgrava. V splošnem metazu, v katerem so pokali strel in je vojaštvo navalilo na izgreddnike, je bilo okrog 30 oseb bolj ali manj ranjenih. Večje število oseb je bilo aretiranih.

Na shodu je bilo 15,000 do 25,000 oseb, toda večina je bila nasprotna voditeljem shoda. Govornik za govornikom, ki so nastopali, je moral prenehati s govorom med silnim vpitjem prisluštev Eamona de Valere, predsednika sedanje irske vlade. Pristaja de Valere so silno kričali in peli razne zaamehljive pesmi, čim se je pojavil govornik na odru. Shod je bil nemogoč.

To je razkazalo nasprotne elemente in začel se je pretep. Ko pa so začeli pokati strel, sta se vmešala policija in vojaške rezerve; vojaški so neusmiljeno mahali z batoni po glavah zborovalcev. Končno je bila množica razgana.

Na Irskem je zavlada silna politična napetost. Ekonomski položaj je zelo slab, odkar je Anglija naložila visoko carino na irsko blago, da se maščuje za ustavišnja plačila letnin. Irška delavska stranka, ki je povzročila vladno krizo in razpust starega parlamenta, se je zdaj odločila, da bo podpirala vlado de Valere pri volitvah.

Nearing napoveduje po- lom fašizma

Luč rdeče revolucije je ustavila kapitalistični promet, pravi ekonom

New York. — (FP) — "Rdeča luč je padla na kapitalistični promet 1. 1911, ko je izbruhnila revolucija na Kitajskem, in s tem od tistega časa skozi balkanske vojne, svetovno vojno, rusko revolucijo, skozi razne izjalovljene revolucije v evropskih državah, skozi bitke za neodvisnost v Indiji, japonsko-kitajski konflikt v Mandžuriji in skozi depresijo v vseh kapitalističnih državah." Tako je izjavil Scott Nearing, radikalni ekonom, na predavanju pred veliko množico v New Yorku.

"Fašizem je obsojen na pogin," je rekel Nearing, "ker je prepojen z nacionalizmom in vlad tega ne bo mogel najti masnih trgov, ki jih zahteva moderna masna produkcija. Izginil bo v ekonomiji fevdalne vasi, ali pa se umaknil modernemu sistemu produkcije in distribucije, ki ga reprezentira sistem sovjetske Rusije."

"Kapitalizem alič ponošene-mu čevlju. Namesto da bi ga krpali in popravljali, ga moramo vreči na smetišče in dobiti novega. Družba, ki je zgrajena na dobičkarakem sistemu, je preživela svojo dobo in ne odgovarja novim razmeram in zahtevam. To pa bodo prej priznale evropske države kot Amerika, kjer ima kapitalizem še največjo zaslonbo."

po volitvah odstopil in prepustil vlado demokratom. Saj bi lahko vedel, da se bodo tudi demokrate pošteno blamirali in — čim prej tem bolje. Čemu zavlačevati blamažo?

Tehnokratje so dobro preštudirali mehanizem industrijske produkcije, ne gre jim pa še v glavo, da je privatna last tega mehanizma zajamčena v ustavi. Morali bi malo pogledati tudi mehanizem ameriške ustave, politični mehanizem. Od tam izvirava vsa oblast dežele — in ta oblast je pod kontrolo lastnikov produkcijejakega mehanizma. Se bo treba študij, še . . .

INDUSTRIJSKI MAGNATJE INA- JO BESEDO

150 velikih kapitalistov odgovorilo tehnoekonomu. Pravi, da je mašinska doba v redu

New York. — Okrog 150 kapitalistov, finančnikov in njihovih ekonomov je včeraj odgovorilo tehnoekonomu in vsem onim, ki pravijo, da je kapitalizem na robu propada. Poročilo je objavil Alfred P. Sloan Jr., predsednik General Motors Company.

Sloan pravi, da voditelji industrijskega sveta niso imeli tehno-kracije v mislih, ko so sestavljali svoja mnenja, toda odgovor se lahko smatra, da pokriva vse, tudi izvajanja tehnoekonomov.

Iznajdbe, odkritja v tehniki in vsi moderni stroji, ki zmanjšujejo ročno delo, pomenijo napredek in ameriško industrijsko življenje ne more iti nazaj, temveč mora iti v tem znamenju naprej. To je osnovni ton poročila industrijskih mogotcev. Poročilo dalje poudarja, da so že prej bile depresije in vselej so bili kriki o propadanju gospodarstva sistema, kar pa se ni zgodilo in tudi zdaj se ne bo. Ameriški ženij — industrijski iznajditelj — je vselej rešil krizo z novo iznajdbo, ki je ustvarila novo industrijo in nova industrija je absorbirala brezposelne delavce. To se bo zgodilo tudi po tej krizi.

Amerika ne sme obupati in izgubiti vere v svoje ustvarjalne močnosti, ki ne poznajo mej! Temelej našega reda je zdrav! In na tej podlagi bodo rešeni vsi današnji problemi in prišla bo nova prosperiteta, ki bo večja kot je bila kdaj prej.

Tak je ob kratkem odgovor ameriških kapitalistov.

Japonci bombardirajo kitajsko mesto

Tokio, 9. jan. — Japonci vojaški letalci so danes vrgli več bomb na kitajsko mesto Jankou, ki se nahaja 60 milj severno od Sanhajkvana. Tam so taborišča kitajskih čet. — Japonska vlada je naznanila zadnjo soboto, da je pripravljena na mirovna pogajanja s Kitajci, toda s pogojem, da Kitajci priznajo japonske zahteve glede Sanhajkvana.

Samomor brezposelnega delavca

Scranton, Pa. — Michael McLaughlin, ki je bil brez dela osem mesecev in radi tega ni mogel več akrediti za svojo ženo in devet otrok, se je obrnil na oblast in jih prosil za pomoč. Objubili so mu, da bodo zadevo preiskali, toda on si je v obupu končal življenje s strupom. Njegova smrt je napotila oblast, da so poslane stradalci družini živila.

Rusija reducirala porabo elektrike

Znižanje znaša 44 odstotkov. — Člascenje v komunistični stranki

Moskva. — Vzlic dejstvu, da sovjetska Rusija producira več elektrike aile kot kdaj prej, so bili privatni odjemalci električnega toka informirani, da morajo v prihodnjih štirih mesecih znižati uporabo elektrike za 44 odstotkov.

Vest je bila objavljena v obliki odredbe, katero je izdal mestni departament. Tisti, ki bi se upirali odredbi, bodo morali plačati trikrat višjo ceno kot doslej za porabljeno električno silo. Hišni posestniki so bili tudi instruirani, naj instalirajo šibkejšje žarnice in odpravijo električne peči. Avtoritete niso pojasnile, zakaj je nova odredba potrebna.

Kampanja komunistične stranke, katere cilj je očistiti stranko prevratnih in nezaželenih elementov, je v polnem zamahu. Prva poročila se glase, da je bilo nad 30 odstotkov članov v agrarnih distriktih severnega Kavkaza izključenih. Na podlagi teh števil se računa, da bo najmanj en milijon članov in kandidatov vrženih iz stranke, ko bo kampanja končana. Komunistična stranka ima sedaj naj dva milijona članov in krog en milijon kandidatov.

V 17. kubanskih distriktih je centralni odbor komunistične organizacije izključil 296 izmed 1,276 članov. Objavljeno poročilo se glasi, da so se bivali vojaški častniki v caraki armadi in belogardisti vtihotapili v stranko. Ti, je rečeno v poročilu, ne spadajo v komunistične vrste in je izključenitev upravičena neglede na njihove aktivnosti in rekord v zadnjem času.

Demonstracije brezposel- nih v Bostonu

Trije voditelji aretirani po bitki s policijo

Boston, Mass. — (FP) — Demonstracije brezposelnih pred mestno hišo so rezultirale v bitki s policijo, v kateri je bilo več oseb ranjenih. John King, Joseph Leeds in Rutilio Balboni, organizatorji in voditelji demonstracij, so bili aretirani.

Do bitke je prišlo, ker je policija ustavila delegacijo brezposelnih, ki je nameravala predložiti protest proti redukciji podpore uradnikom mestnega dohodnega departamenta in županu.

Trije ubiti pri naskoku na mestno hišo v Italiji

Rim, 9. jan. — Razarjeni kmetje v Sassanu blizu Salerna so včeraj navalili na mestno hišo v protestni akciji zaradi visokih davkov. Policija je streljala in ubila tri kmete.

Poneverba v sloven- ski banki v Minnesoti

Državni nadzorniki odkrili, da doslej manjka \$15,000 v First State banki v Elyju, ki je zadnji teden zaprla vrata. Denarničar Slobodnik, ki se je hotel ubiti, je pod policijsko stražo v bolnišnici. Rana je resna, toda upanje je, da moč okreva

Urgira federalno bondno izdajo za brezposelne

Čikaški profesor podpri Costigan-La Follettovo predlogo, ki predvideva pol milijarde dolarjev za namičevanje brezposelnih

Washington, D. C. — Prošlo soboto je na zasedanju pred senatnim pododsekom, ki razmotriva o načrtih glede pomoči brezposelnim, nastopil Simeon Leland, profesor na čikaški univerzi. V svojem govoru je urgiral federalno bondno izdajo v svrhu konstrukcije javnih del in pobijanja bede. Bondna izdaja naj bi bila enaka vsoti vladnega deficita. Leland je dejal, da v dobi depresije ni časa za črtanje deficita, kajti prava remedura proti krizi je zvišanje javnega dolga, ko se pa vrne prosperiteta, naj bi se ta dolg polagoma reduciralo.

Kot vae druge priče, ki so doslej nastopile pred senatnim pododsekom, je tudi profesor Leland indorsiral Costigan-La Follettovo predlogo, ki določa 500 milijonov dolarjev za okrobo brezposelnih. Pomoč, ki jo predvideva predloga, bi se financirala potom prodaje federalnih bondov v slučaju sprejetja Costigan-LaFollettovega zakonskega osnutka.

Poleg Lelanda je nastopil pred odsekom tudi I. M. Rubinow iz Cincinnatija, član ohijske komisije za brezposelnostno zavarovanje. On je izjavil, da se potrebuje najmanj ena milijarda dolarjev za pobijanje bede med brezposelnimi in farmarji v tekočem letu. Rubinow je tudi opisal situacijo v svojem mestu. Rekel je, da privatna miloščina ne more zadostiti zahtevam po pomoči in je vladna akcija za ublažitev bede absolutno potrebna.

Zadruga zaključila leto z uspehom

Floodwood, Minn. — Ob koncu leta je jukajšnja zadruga, ki je imela prometa skoraj 70 tisoč, izplačala svojim odjemalcem nad štiri tisoč dolarjev kot dividende ali popusta na akupiček. Popust je znašal pet centov na dolar; nečlani odjemalci so ga dobili v obliki delnic ali na račun letih, člani pa v gotovini. V gotovini je bilo razdeljenih \$2,060, v delnicah pa \$1,650. Ves prebitek je znašal \$5,990.98. Rezervni sklad zadruge znaša \$7,253.86.

Ely, Minn. — (Iz poročila v Duluth Herald.) — Lenart Slobodnik, kasir First State banke, katero so državni nadzorniki zaprli 4. januarja, je pod policijsko stražo v Shipman bolnišnici, kjer leži ranjen. Slobodnik si je v samomorilnem namenu listrelil kroglo v prsa. Med tem pa državni bančni nadzorniki preiskujejo afero propadle banke.

Od te preiskave zavisi akcija, katero bodo začele sodnijske oblasti. Slobodnik je nevarno ranjen, toda zdravniki pravijo, da lahko okreva.

Državni nadzorniki so doslej odkrili, da je banka "prikrajšana" za \$15,000 v svojih skladih. Banka je imela \$25,000 delniškega kapitala in \$10,000 preostanka; vlog je imela za \$250,000.

Banka je bila ustanovljena pred dvanajstimi leti in George L. Brozich je bil eden glavnih ustanoviteljev. Slobodnik je bil še od začetka pomožni denarničar in skupaj z Brozichem sta vodila zavarovalni oddetek zavoda. Slobodnik je rojen tu in ima ženo ter dva sinova.

Beda med brezposelnimi v Brooklynu

Prebivalstvo Hooverville se povečalo na dvesto odstotkov

Brooklyn, N. Y. — (FP) — Dasi optimisti vidijo snake o vračajoči se prosperiteti, kolonije brezposelnih, Hooverjeve vasi, ki so značilen pojav v vsakem večjem industrijskem mestu, stalno rastejo. John C. Parker, načelnik brooklynskega odbora za pobijanje bede, je naznanil, da se je število prebivalstva Hooverjeve vasi povečalo za dve sto odstotkov v zadnjih šestih mesecih.

Brezposelni so zgradili iz pločevine in raznega drugega materiala nad tristo novih barak. Med novimi prebivalci je veliko število žensk in otrok. Povečini so morali ti zapustiti prejšnja stanovanja, ker ni bilo denarja za plačevanje stanarine.

Mnogo prebivalcev ima žene in otroke, ki žive v drugih krajih. Moške so zapustili svoje domove, da ne bodo breme družinam. Uvideli so, da bodo žene in otroci uspešnejši v apelih na miloščinske organizacije, ako se oni umaknejo. Nekateri so pretrgali vse stike s svojimi ženami in otroci in stotine družin je bilo na ta način uničenih. Preiskava 7,251 slučajev, ki jo je odredil Raymond T. Houston, direktor pomožnega odbora, je ugotovila, da 314 družin v omenjenem številu slučajev ne ve, kje so očete nahajajo.

Kongresnik izvršil samomor

Washington, D. C. — Samuel Austin Kendall, republikanski kongresnik iz Pennsylvanije, star 73 let, se je v nedeljo ustrelil v glavo v svoji kongresni pisarni. Pravi, da je preveč žaloval za svojo ženo, ki mu je umrla pred nekaj meseci.

17 ubitih pri španskih izgreddih

Barcelona, Španija, 9. jan. — Pri izgreddih, ki so včeraj izbruhnili v tem mestu in katere so izzvali monarhisti in komunisti, je bilo 17 oseb ubitih in 36 ranjenih.

Trije ubiti, 26 ranjenih v Indiji

Bombaj, 9. jan. — Tu so se spopadli muslimani in Hinduji in tri osebe so bile ubite in 26 je bilo ranjenih. Vojaške čete so naredile mir.

Med tem, ko Japonska pridiguje mir v Zenevi in diplomatije drugih dežel neprestano konferirajo, če bi ali ne bi verjeli japonskim diplomatom, se japonska vojna v Mandžuriji za onvojitve kitajskega teritorija nadaljuje.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Narodnina: za Zdravsko državo (vsega) 10.00 na leto, 5.00 na pol leta, 2.50 na četrt leta; za Chicago in Cleveland 15.00 na leto, 7.50 na pol leta; za in-
stancem 10.00.

Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$5.00 per year,
Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign
countries \$10.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi ne
vrzajo.

Advertising rates on agreement. Manu-
scripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-33 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Datum v oklepaju na primer (Dec. 31.
1932), poleg vsakega imena na naslovu po-
meni, da vam je s tem datumom potekla
narodnina. Ponovite jo pravočasno, da se
vam list ne ustavi.

Domač drobiž

Se o smrti najstarejšega ameri-
škega Slovenca

Ely, Minn. — Frank Lozar, ki je tu umrl zadnji teden, je bil star 97 let. Bil je med prvimi naseljenci v tem kraju, kjer je živel čez 50 let. Doma je bil iz Ribnice in v Ameriko je prišel leta 1881. Sprva se je naselil v Towerju, kjer je bival eno leto, nato je šel v Ely in tu je ostal do svoje smrti. Zadnja leta je živel v veliki bedi; pomagali so mu radodarni rojaki.

Lozar zapuščal svakinjo Nežo Lozar, dva nečaka Johna in Antona Lozarja, nečakinjo omoženo Skala in pranečaka Franka Petka. Vsi so tu.

Louis Kveder umrl

Parkhill, Pa. — Dne 5. jan. je v bolnišnici po kratki bolezni umrl Louis Kveder, star 51 let in doma iz Loza. V Ameriki je bil kakih 24 let. Ker ni imel sredstev, je bil pokopan na okrajne stroške.

Pokojni Kveder je bil brat pisateljice Zofke Kvedrove. Bil je tudi v Clevelandu in od časa do časa se je udeleževal v delavskem gibanju.

Rojak se razstrelil z dinamitom

Johnstown, Pa. — Anton Zorc, doma iz Trebeljane na Dolenjskem, se je 5. t. m. usmrtil z dinamitom v baraki blizu premo-garske naselbine Hollisopple. Njega in barako je tako razneslo, da so koščke trupla pobirali 300 čevljev naokoli. Star je bil 48 let.

Zorc je bil član SNPJ, v Ameriki je bil kakih 28 let in delal v premogovnikih.

Še nekaj mrličev

Ely, Minn. — Na novega leta dan je umrla stara mati Kržetova, stara 69 let. Tu zapuščala moža in enega sina, v Clevelandu pa hčer.

Dne 2. januarja je umrl John Pulic, od nekod iz Hrvaškega, ki zapuščal ženo, enajst sinov in eno hčer. Ni bil pri nobenem društvu ob času smrti.

Cleveland. — Tu je naglo umrl mesar John Ovnik, star 55 let in doma iz Vrha pri Primskem. V Newburghu je vodil mesnico 22 let in zapuščal ženo.

Dalje je umrl Jakob Rozman, star 54 let in doma iz Bukovskega pri Brezicah. Zapuščal ženo in pet otrok.

West Allis, Wis. — Tu je umrla Pavla Tičar, ki zapuščala moža in dva otroke.

Milijardo za pomožno akcijo?

Cincinnati, O. — Če bodo letošnji stroški za podpiranje brezposelnih in bednih narastli v isti proporciji kot so se dvigali zadnja štiri leta, bo dežela letos potrošila milijardo. Ti stroški so znašali leta 1929 85 milijonov, 1930 150 milijonov, 1931 300 milijonov in zadnje leto pa pol milijarde.

Spekulanti morajo v zapor

Chicago. — Federalno sodišče je zadnji petek obsodilo pet bivših odbornikov propadle zemljiščne družbe H. O. Stone & Co. na 20 let zapore in v plačilo po \$15,000, ko jih je porota spoznala krive, da so zlorabljali pošto v slepanske namene. Omenjena družba je propadla pred dvema letoma in z njo vred je šlo po vodi čez štirinajst milijonov dolarjev.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Zanimivo poročilo iz Kanade — New Waterford, C. B., Canada. — Rudarske razmere v Novi Scotiji so bile zadnji teden lanskega leta sledeče: Pri premo-govniku Springhill je zastrajkalo 1.200 rudarjev za 2 dni, ker je neki rudar, po narodnosti Poljak, ukradel nekomu drugemu sekuro. Zadeva je bila javljena na seji UMW. Rezultat je bil, da je omenjeni izobčen iz UMW, kar obenem pomeni, da je tudi ob delo. To je bilo naznanjeno tudi na urad kompanije, ki pa se ni hotela podati na to zahtevo. Tako so vsi rudarji zastrajkali, da mora kompanija odlo-viti delavca, ki ni več v uniji. Šele čez 2 dni se je zadeva rešila, da so zopet začeli delati. Radi omenjene sekire so delavci zgubili skupno 2.400 šihov in skupno od \$10,000 do \$12,000 zaslužka. Sekira sedaj visi v dvorani UMW za spomin.

Ravno v tem času je zastav-kalo pri majnah št. 5 in 10 okoli 700 mož, ker je prišlo večje šte-vilo rudarjev k majni, ki niso imeli s seboj nič hrane in tudi doma niso imeli nič. Nato so pri obeh majnah ostali na štrajku v protest proti sedanjim razme-ram, ker morajo ljudje iti brez hrane na delo. Oblasti so zade-vo preiskale in pronašale, da je to bili organiziran trik od strani tukajšnjih komunistov. Čez 2 dni je bila ta zadeva rešena.

Dne 1. februarja potече med UMW in Dominion Steel & Coal korp. pogodba o plačah. Bilo je pa še sedaj naznanjeno, da je že vse poravnano. Izmed 12.000 rudarjev v tej provinci bodo pla-če znižane samo 60 možem in to tistim, kateri zaslužijo od \$12 do \$17 na šiht. Vsem ostalim o-stane mezda po starem. Šiftma-ni imajo sedaj po \$3.26, \$3.36, \$3.78 in \$4.50. Nakladalci pre-moga zaslužijo do \$9 dnevno.

V Glace Bayju je neki grški trgovec črtal svojim odjemal-cem \$38,000 dolgov. Dokler so rudarji dobro zaslužili, so tudi vse plačali in omenjeni je na-pravil lepo premoženje. Ko so se razmere poslabšale, so rudarji začeli kupovati na kredit in na-pravili pri njem \$38,000 dolga. Za božič je vsakega posebej ob-vestil, da je vsakemu dolg črtal in da ni nobeden dolžan nič. Mi-slim, da je malo takih trgovcev.

Omeniti hočem še sledeče: V mesecu maju, ko je bilo tukaj okoli 600 "fornerakih" rudarjev odlovljenih, je bil med njimi tudi naš sobrat Frank Jamšek, član društva 558 SNPJ. Omenje-ni se je podal v Rusijo s trebu-hom za kruhom. Bil je tudi v Sibiriji. Ker je povsod našel več slabega kot dobrega, se je dne 22. decembra 1932 vrnil nazaj v to naselbino. Vprašal sem ga, če bo svoje doživljaje v Rusiji in Sibiriji tudi opisal v Prosveti, kot je to storil Judnič. Br. Jamšek je odgovoril, da bo. Upam, da bomo slišali tudi to plat zvona — če bo kaj drugačnega kot je bilo poročilo br. Judniča.

Herman Drobosch.

Iz mojih zapiskov

Milwaukee, Wis. — Danes, v soboto dne 30. decembra, je iz-šla zadnja izdaja tukajšnjega nemškega socialističnega tedni-ka "Vorwaerts", ki je ishaljal neprestano 40 let in zgradil tem-elj socialističnemu gibanju v Ameriki, pod prvotnim vodstvom pokojnega V. Bergerja.

Kolik udarec je to za delavsko gibanje v splošnem, bodo tuka-jšnji nemški socialisti spoznali še le takrat, ko bo mogoče že pre-pozno. Urednik lista, H. Bartel, sicer piše v svojem poslovnem članku, kako je kriza vrgla tiso-če naročnikov na cesto, da so brez zaslužka, toda resnica je, da je njegovo prikrito rasočara-nje popolnoma na mestu. V Mil-waukeeuju in okolici živi najmanj 40.000 Nemcev, ki so bili ro-jeni v starem kraju; imajo več ko sto organizacij, podpornih, kulturnih in drugih, imajo stoti-ne trgovcev, ki so odvisni od de-lavstva, toda ne morejo vzdrže-vati enega tednika. To je eno-stavno neopravičljivo in priča, kam je "nemški Mišel" v resni-ci zabredel v povojnih letih.

Nekaterim merodajnim ose-bam se je opisalo položaj med maloštevilnimi Slovenci v Ame-riki, kateri vzdržujejo, dasi a-telezami naš tednik Proletarca in tudi dnevnik Prosveto, dasi

nas je komaj peščica v primeri s milijoni Nemcev — in so se čudili naši žilavosti — in ne brez vzroka.

Da, vse drugo podpira dela-vec, trpin, ponižani in zatirani, samo tega ne, kar bi mu koristilo, kar bi ga dvignilo iz te mi-zerije. Tako je pri Nemcih, ta-ko je pri nas, dasi pri Slovenci-h res v mnogo manjši meri, ako upoštevamo razmere in okoliš-čine.

Toda tudi mi vzdržujemo brez-pomembne, klepetave časopise, katerih lastniki izkoriščajo na-šo nevednost in otročjo naiv-nost. Vzdržujejo vsak bunk, ki je primeren za plitke možgane široke mase, ki se tako rada re-ži vsaki budalosti.

Te vrste ljudje, "rodoljubi" in narodni odrečniki, vedo prav natanko, kje je slaba stran te nespametne mase, koga morajo pohvaliti in katere ženice časti-hlepnost je treba poščegetati, da ostane "zvesta" agitatorica praznih čenč in budalosti — in imajo uspehe.

Na drugi strani pa sliši človek ono breživno tarmanje nad be-dnimi razmerami, medtem ko baš tisti slijo z vsemi močmi nazaj v temo, v nasadnjaštvo in branijo vsega, kar bi jih dušev-no dvignilo in vzposobillo za boj.

Toda reci tem ljudem, da so razadnjaški, povej jim resnico, pokaži jim, da jih ta ali oni "ro-doljub" vodi lepo za nos, pa ti bode do smrti zamerili. In baš taki se radi potrkajo po prsih, češ: kaj mi nismo napredni? Ne, brate, kaj pa je napredek, ali veš to? Da, hvali vsako bedasto-čo, reži se zadovoljno kot idiot, kadar te rodoljubni prefriganec potegne za nos, pa boš napreden pri teh ljudeh.

In tako končno lepo zasluži-mo brce, katere nam deli kapita-lizem...

Nekateri ljudje so tako podli, da ne morejo zatajiti svoje pri-rojene himavščine niti pred mrt-vaskim odrom, kadar gre za nji-hove interese in par dolarjev.

Pisati o nekemu, ki leži še v grobu, da je bil napreden in ob-šen, da je bil podpiral in "ljubi" nasadnjaške krpe, je za človeka s zdravim razumom enostavno preveč...

Spartak.

Spet odgovor

Johnstown, Pa. — Ko sem po-slal zadnji kratek odgovor Pro-sveti radi L. M., sem bil mnenja, da je zadeva glede J. Lewisa, UMW in illinoiskih majnarjev zame končana. Dopol K. Kralja v Prosveti 8. jan. pa mi je so-pet potisnil pero v roko, da od-govorim na njegova izjavljanja.

V omenjenem dopisu K. Kraly odgovarja na moj dopis v Pro-sveti z dne 12. dec. 1932 in pri-čenja pri "zadnjem koncu." Jaz bom naredil "izjemo" in pričel z odgovorom pri začetku njegovega dopisa, kjer piše, da je raz-videl iz mojega dopisa, da mi ni-šo illinoisiki progresivni majnar-ji nič kaj pri arcu. Kaj mu je dalo povod, da tako sodi? Ne sp-minjam se, da bi bil zapisal eno samo besedo proti novi organi-zaciji PMU; nasprotno, v enem prejšnjem dopisu sem illin-odskim rudarjem želel celo uspeh.

Kar se tiče tistih odstavkov iz L. M. dopisov, ki sem jih citiral zadnjič in bi jih lahko tudi se-daj nekaj iz dopisa K. K., sem še vedno mnenja, da ubijajo more-lo članstva in to v vseh unijah, ne samo pri UMW. Ljudstvo je pač v večini tako, da zajema a-veliko šlico takele grehe vodite-ljev, o zaslugah tega ali onega delavčevega borca pa noče dosti ališati. S tem ne mlalim, da vod-stvo unij ne bi smelo biti kriti-zirano, če dela napake. To š, toda le v dostojnem tonu in šele takrat, ko jim je krivda deha-sana. Tudi jaz sem še Lewisa javno kritiziral; to je bilo ta-krat, ko je dovolil v separatne pogodbe, drugič, ker si je pustil slišati plačo v času, ko so pre-mogarije trgali meso. Takrat je bila unijaka blagajna prazna in za stavkarje ni bilo podpore. Zato so dokazali. Medtem ko rani drugi kritiki nimajo dokazov za vse, za kar Lewisa dolže.

Očita se mi, da zagovarjam Lewisa, kar bo samo delno res. Kadar se Lewisu očita, da je razbil unijo, ne bom nikoli po-trdil, ker mi je znano, da so un-jo pomagali razbiti tudi nek-je in, oprostite izrazu, tudi šeb-

merni kritiki, ki a pretirano kri-tiko ubijajo v članstvu zaupanje v unijo in vodstvo. Ali so se il-linoisiki kritiki že kdaj vprašali, zakaj nimajo premogarij v W. Va. boljše uspeha z organi-za-cijami tamkajšnjih premoga-rijev? Pred dobrim letom smo či-tali, da se tam ustanavlja nova unija, ki bo neodvisna od UMW. Danes je vse utihnilo. Leta 1931 so bili premogarij v za-padni Penni in Ohij na stavki pod vodstvom National Miners Union. Zakaj stavka ni izpadla v korist premogarijev? Ne v prvem ne v drugem slučaju ne more biti kriv neuspeha J. Lewisa. Kaj je torej vzrok?

Po mojem mnenju je temu ne-uspehu veliko kriva ubita mora-le med delavstvom. Kar so pre-mogarije že tolikokrat ališali in čitali, kako jih je ta ali oni vo-ditelj izdal in prodal, so izgubili zaupanje v vodstvo in v organi-zacijo sploh, češ: vsi voditelji so enaki, gre jim le za lastni šep.

Nezavednost in stavkokaštvo je drugo zlo, ostalo pa opravi-ko različni kompanijski plačalci. Pri-bližno enaki vzroki so upropa-stili UMW v Penni, kar sem omenil že v zadnjem dopisu, kljub temu me K. Kraly še vprašuje, ako še na vem, zakaj je UMW v Penni propadla. Nada-lje me K. Kraly vprašuje ako nič ne čitam. Ako bi ne čital ta-kih zmešanih dopisov kot je nje-gov, bi pač ne bil nič na škodi.

UMWA Journala se nisem videl več let. Zato želji K. Kralja, naj si sliko "Wildcat" v Journa-lu dobro ogledam, ne morem u-streči. Toda nič zato. Zadostuje mi, da sem prečital K. Kraljev dopis; tudi ta je jako "wild." Naročil sem se pa pred leti na Illinois Minerja, ki so ga nato prekrstili najprej v American Minerja, nato pa zopet v Ameri-can Guardian; in tega lista na-ročnik sem še danes. Priznam pa, da nisem še nikdar čital, da je Lewis glavni agent za impor-tiranje skebov, kar piše K. Kraly, in prepričan sem, da je to tako velika "raca," da ne bo šla v pennsylvaniaško malho.

V Illinoisu je sedaj boj med dvema unijama. Toda kdor je v organizaciji in dela po pogodbi, ki jo je organizacija podpisala, ni skeb, in progresivci se moti-jo, ako mislijo, da bodo z zmer-janjem pridobili takozvane lewi-sove na svojo stran.

Nadalje piše K. Kraly: "Ali je dopisnik že pozabil, kaj je Lewis napravil 1919? Ali ni bil že takrat najugodnejši čas, da bi dobili 6-urno delo, ali ni bila takrat jesen in vsi premogarij organizirani — in v stavki? In kaj je takrat Lewis storil? Ako dopisniku ni znano, je škoda njemu tudi zdaj razkladati. Naj bo K. Kralyju na tem mestu pove-dano, da ne more meni razkla-dati o rečeh, o katerih sam ne ve dosti. Ko bi jaz vedel tako malo o dogodkih iz leta 1919 kot ve K. Kraly, bi se prav gotovo ne podajal v polemiko, pač pa bi ra-je čital. Še nikdar niso bili vsi premogarij organizirani v Ame-riki in še nikdar vsi na enkrat na stavki, kar trdi K. Kraly, da je to bilo leta 1919.

Iz premogarske stavke l. 1919 mi je ostalo v spominu tudi to-le: Ameriški viadi ni bila ta pre-mogarska stavka nič po volji, pa je dobila nekega sodnika v Indianapolisu, Ind. (tam je glav-ni stan UMW), da je izdal sod-nikijsko prepoved (Injunction). Ta sodnijska prepoved je zabranila dviganje unijakega denarja iz banke in s tem onemogočila fi-nančno podporo stavkajočim ru-darjem. Denar so zbrali premo-garij, a rabiti ga niso mogli. Pa se bo mogoče še našel kdo iz il-linoiskega "sršenovega gnezda" (oprostite, to ime je dal L. Ma-hkove), ki bo rekel, da je Lewis to napravil. Kar se tiče 6-urnega dela: mogoče bi ga še imeli, če bi se vsi rudarji za to zavzeli. V škodo temu gibanju pa je, ker se še vedno najdejo premogarij, ki delajo 10-12 ur dnevno. Znani so mi slučaji, da se je premoga-rije iz unijake jame v neu-nijako samo radi tega, da je la-hko delal več kot 8 ur in s tem seveda nekaj več zaslužil. S taki-mi člani v organizaciji se ne more uspešno voditi boja za 6-urno delo. Verjamem, da je v tem o-siru Illinois v ospredju, toda jaz opisujem razmere v Penni, ka-tere je tudi treba vsi v postev.

V odstavku, kjer K. Kraly o-menja volitve in čeka nekaj o socialistih, naj mu po povedano-toli: Ako K. Kraly ve za kate-

rega socialista, ki pri volitvah flirta z drugimi strankami, naj na njega naslovi omenjeni del dopisa, kajti mene se to prav nič ne tiče. V zadnjem odstavku do-pisa postaja K. Kraly še poseb-no "wild" ko piše: "Sramotno je za tiste, ki z Lewisovo unijo dr-žijo sploh tu v Illinoisu. Naj bo odkrito povedano, sram jih naj bo, pa bil kdorkoli. Vam dam gr-do ime skebi in pobojniki." Ču-dim se, da so pri Prosveti dopu-stili, da se v listu tako grdo psu-je, saj se vendar od dopisovalcev zahteva, da pišejo v dostojnem tonu. Ali je to dostojno, da se ljudji, ki so po 30 in več let spa-dali k organizaciji in spadajo še danes, psuje s skebi?

Ko se je K. Kraly takole "iz-kašljal" nad Lewisom, UMW in skebi, ki niso skebi, pa pride na koncu z nasvetom, naj jaz še enkrat neham dopisovati, ker z mojim pisanjem da škodujem napredku delavstva. Pišem res-nico, ki pač nekaterim ne uga-ja, toda škodovati splošnosti ne more. Škoduje pa napredku de-lavstva to, da se urivajo za ne-kake voditelje k PMU taki kot sta Mahkove in Kraly. Bodoč-nost bo pokazala, da imam prav!

J. Langerhole.

Pri rojakih v Penni

Pittsburgh, Pa. — Na staraga leta dan sem obiskal več sloven-skih naselbin v okolici Pittsburga. V Bridgevillu in Cuddyju sem tudi bil in sem bil zadovol-jen z uspehom. Jazno se vidi, da se rojaki resno zanimajo za obato našega vrlega dnevnika Prosvete. Ne marajo prazne sla-me mlati, kakor jo radi mlati-tijo nekateri, ki pravijo, da ni treba zastopnikov in agitator-jev.

Ali je že kdo videl kmeta, da bi ledino oral brez pluga? Če ste kje takega čudaka videli, povejte mi, da se bom v bodoče vedel ravnavati, vi pa beležite va-še prihranke. Naročnike je tre-ba vzpodbujati v teh slabih ča-sih, ne jim vzeti korajšja v kri-tičnih časih. Saj kriza ne bo tra-jala vekomaj.

Omenjena dne sem obiskal rojake v prijazni naselbini Lib-rary. Tudi v tej naselbini se na-predni rojaki zavedajo, da mora-jom pomagati dnevniku, da ga za-morejo obdržati le na ta način, da ponovijo naročnino. Edino na-ta način nam je dnevnik zagot-ovljen. One, ki bolj radi pozabi-jo, jih je treba s prijaznimi be-sedami večkrat opominjati, da jih pridobimo za ponovitev na-ročnine. Saj pa so tudi veseli, dasi so si utrgali od ust, samo da še naprej dobivajo dnevnik Prosveto, da čitajo vsak dan raz-ne vesti in članke.

V Libraryju so naši zvesti na-ročniki ponovili naročnino na Prosveto, par pa jih je oblju-bilo, da se bodo nanovo naročili. Pavec Srečko je že gotovo moj. Zvečer na starega leta dan so domačini priridili krasno zabavo v Slovenskem domu. Razve-drila, smeha in splošne zabave je bilo dovolj za vse. Uprisojena je bila tudi lepa igra. Priznanje gre vsemu igralskemu osebju za vestno izvršitev vloge. Le tako naprej! Prenočil sem bil pri Jake Zupančičevih, kjer so mi tudi postregli z okusno večerjo. Povedali so mi, da so tam na 30. dec. pokopali Josipa Zajca, mo-gega dolgoletnega prijatelja. Zapustil je še mlado ženo, ki je v 15 mesecih sgrubila mater, se-daj pa dobrega moža. Njaj in sorodnikom moje globoko soža-lje!

Na novega leta dan sem obis-kal naselbino Harwick. Dva sta ponovila celoletno naročni-no, tretji pa polletno. Enemu je bil list že ustavljen, pa se mi je posrečilo, da se je spet naročil. Lepa hvala vsem!

V naselbini Cheswick sem med drugimi obiskal očeta Jeri-ča, ki je že več let bolan. Josip in Mike Klopčič sta ponovila na-ročnino, naj skupno pa so mi po-stregli z njujorčanom. Želim, da bi oče kmalu okreval.

Na Cuddyju so na 5. januarja pokopali Johna Malovrha. Za-puščal ženo in dva otroke.

Anton Zidanšek.

Štiri zavarovalne družbe pro-pade

New Orleans, La. — Union In-demnity Company in tri druge zavarovalne družbe, ki so bile v zvezi s prvo, so napovedale ban-krot in sodišče jim je imenovalo ovrhbnike.

Vprašanje mezdnih re-
dukcij

Kapitalisti skušajo podaljšati življenje obstoječemu sistemu na račun delavcev

New York. — (FP) — Ameri-ški magnati radi poudarjajo, da so mezdne redukcije, ki jih uveljavljajo, le "začasne." Lani-ako leto so pozvali železnice, naj pristanejo na redukcije deset odstotkov, ki naj bi trajale eno leto, toda letos so zahtevali znižanje mezde za dvanajst odstotkov. Tovarniškim delavcem mestnim uslužbencem, učiteljem in drugim prav tako pri-povedujejo, da so "začasne" redukcije v tej krizi absolutno ne-trebne.

Vsi taki "začasni" pozivi so bistven del kampanje mezdnih redukcij. To so posledkane po-lule, da jih delavci laglje poru-jejo.

Kampanja mezdnih redukcij je bila v zamahu tudi v dobi 1892-1897. Tudi takrat so gov-rili, da so redukcije začasne, in da vzele je dvajset let, predno so bile mezde zvišane in to za-mo protektiranim delavcem ka-železnice, stavbnim in dru-gim na prejšnjo stopnjo, ostale pa šele v dobi vojne ekonomije 1916-1925. To pomeni, da so me-zde prišle na prejšnjo visoko stopnjo šele čez 35 let. Ali naj delavci čakajo na zvišanje mezd, ki pride šele l. 1960?

Toda v zvezi s tem je še neka druga stvar velike važnosti. V dobi 1890-1925 se je kapitalizem v Ameriki širil, dočim se je se-daj pričel krčiti in vsi znaki ka-žejo, da se ne bo nikdar več vr-nil na stopnjo, ki jo je zavzel pred depresijo, in da bo nadalje-val z mezdnimi redukcijami, kar pomeni, da ne bo mezdni stan-dar nikdar vzpostavljen na stop-njo l. 1928.

Mezdne redukcije niso ome-je na Združene države. V Ve-liki Britaniji, Nemčiji, Italiji, na Japonskem in drugde se sli-ko enaki argumenti o potrebi re-dukcij. To znači, da ta pojav, se očituje v vseh delih kapitali-stičnega sveta, ni samo "zaka-sna" afera.

Kapitalistična ekonomija, ki je omajana vsled konkurence, vojne in revolucij, je v nevarno-sti totalnega poloma. Da prepre-čijo ta polom, zagovorniki kapita-lizma urgirajo redukcije mezd. Ali bodo te "redukcije" le "za-časne" kot naglašajo? To je mo-žno le v slučaju, da je propa-danje kapitalistične družbe sa-mo "začasno," a vsa znamenja kažejo, da je polom neizogiben.

Sodišče razveljavilo pokojniški zakon

Denver, Colo. — Državno vr-hovno sodišče je razveljavilo za-kon za starostno pokojnino. Proglasilo ga je za protustavne-ga radi tehnikali — ker je izvajanje zakona naloženo o-krajnim komisijam ne pa kon-trola nad denarjem. Vrhovno sodišče pravi, da mu je žal te-ga odloka in indirektno urgira legislaturo, naj zakon amendira. Zakon bodo skušali izboljšati v novem zasedanju legislature, ki se prične te dni.

Raketirstvo v odškodninskih slučajih

Albany, N. Y. — Governor je izročil evidenco o raketirstvu v odškodninskih slučajih Newyor-ški medicinski akademiji zaeno z apelom, naj poda svoje supe-stije in priporočila. Evidenco o raketirstvu je zbral poseben ko-mitej, katerega je Roosevelt i-menoval pred par meseci, in je sedaj podal svoje poročilo. Poro-čilo priporoča poleg drugega i-menovanje posebnega komisar-ja, ki naj bi proučil položaj.

Villard pustil uredništvo Nations

New York. — Po 38 letih u-redovanja liberalne revije The Nation je Oswald Garrison Villard zapustil službo in izročil uredništvo štirim osebam — Ernest Grueningu, Henry Has-littu, Fredi Kirchwey, Joseph Wood Krutchu, vsi znani ameri-ški žurnalisti in pisatelji.

Villard je še ostal izdajatelj Nations in prispevalni urednik. Odstopil je od uredniške odgo-vornosti. Smernice revije osta-jejo stare.

Vesti iz Jugoslavije

(Glasilo poročila iz Jugoslavije.)

ZUNANJI MINISTER JE ODGOVORIL

na interpelaciji senatorjev glede protitalijanskih incidentov

Beograd, 21. dec. 1932.

Veliko je bilo zanimanje za današnje sejo senata, ker je bilo napovedano, da bo zunanji minister Bogoljub Jevtić odgovarjal glede incidentov v Dalmaciji. Dva senatorja sta namreč vložila interpelaciji glede dogodka v Dalmaciji, ki jih je fašistična Italija izrabila za ščuvanje proti Jugoslaviji in je o tem govoril celo Mussolini v rimskem parlamentu. Vse to je bilo v take dimenzije, da je svetovni tisk poročal o "napetostih med Italijo in Jugoslavijo."

Kakšni sta bili interpelaciji? Prvo je vložil senator Majstorović, ki sta se mu pridružila tudi slovenska senatorja dr. Gustav Gregorin in dr. Miroslav Ploj. Interpelant omenja v svoji interpelaciji dogodke v Trogiru. Tamkaj so neznanec, ki jih zdaj naše oblasti zasledujejo, a ne morejo najti, razbili nekaj kipov, ki predstavljajo beneškega leva, torej grb beneške republike, ki je nekada gospodovala v Dalmaciji. Takih kipov je v Dalmaciji vse polno, ne predstavljajo posebnih umetnin, a jih kot starine vendarle naše oblasti čuvajo. Šele po tem incidentu so naše oblasti odredile, da se ti levi odstranijo in shranijo kot starine v muzejih. Italija pa je ta incident izrabila ter z njim ščuvala proti Jugoslaviji. Poleg tega je italijanska fašistična javnost izrabila tudi smrt italijanskega državljanca Lužine na jugoslovanskem otoku Krku. V nekem kavarnškem pretepu meseca avgusta je dobil neki italijanski državljani, a naseljenec na Krku, nekaj ran, zaradi katerih je moral v bolnico na Reko, kjer je začetkom novembra okrevan in se vrnil na Krk. Pred kakšnimi 14 dnevi pa je ta italijanski državljani Karlo Lužina dobil pri nogometni tekmi hudo poškodbo, za katero je umrl. Fašistični tisk je razglasil po Italiji, da so Jugoslovani na Krku ubili italijanskega državljanca Lužino, dasi ne gre za nikak uboj.

To je vsebina obeh interpelacij (dr. Majstorovića in dr. Triandafila), v katerih zahtevajo interpelanti, naj jim zunanji minister odgovori, kaj je ukrenil na diplomatske korake, ki jih je glede teh zadev podvzel italijanski poslanik v Beogradu.

Na današnji seji je senatni predsednik iznova prebral obe interpelaciji, nakar je dobil besedo zunanji minister Jevtić. Povedal je najprej, da je tudi v italijanskem parlamentu bilo glede istih zadev vloženo nekaj interpelacij, ki je nanje odgovoril Mussolini sam in kako mučen vtis je napravilo vse to na našo državo. Jugoslovanska vlada — je govoril minister — je zmerom ravnila v svoji politiki do Italije po iskreni želji, da bi bila z njo v najboljših sosedskih odnosih, ki naj bi se razvili v prijateljske. Prav tako je želela vlada tudi, da bi tisti maloštevilni optanti, ki so optirali v Dalmaciji za Italijo, živeli v soglasju z našimi ljudmi in ne zahtevali zase izjemnega položaja ter da bi spoštovali naše zakone. Incidenti pa, ki so zbudili te govore in debate, pa so bili prav po tej kampanji v Italiji pretvorjeni v akcijo mržnje in izzivanja nasproti Italiji, akcijo, ki da je bila organizirana od zgoraj.

Nadalje pojasnjuje minister zadevo umrlega Italijana s Krka. Umrl je zaradi svoje prirojene hibe, ki se je ponovila v nogometni igri, ne pa zaradi poškodb, dobljenih v kavarnškem pretepu avgusta meseca. Italijanski konzularni zastopnik na Krku je zahteval takoj po Lužinovi smrti obdukcijo trupla, a takoj potem spet to zahtevo preklical. O tem je bil zunanji minister obveščen od italijanskega poslanika v Beogradu. Naša vlada pa je odredila obdukcijo trupla, ki je dognala, da je Lužina umrl zaradi svoje kile, ki se mu je odrgnala na tisti tekmi. Zato ni nobenega razloga za kakršnekoli diplomatski protest s strani

italijanskega zastopnika. Kljub tej resnici so v rimskem parlamentu govorili o "uboju" na Krku.

Glede razbitja beneškega leva v Trogiru je izjavil minister, da vsa kulturna jugoslovanska javnost obsoja to dejanje, pa čeprav ni niti od daleč tako pomembno, da bi se izplačalo Italiji, podvzemanj zato diplomatske korake pri naši vladi. Italija ni bila s tem dejanjem prav nič žaljena, bila je kvečjemu razžaljena naša država, ki čuva vse tuje spomine države, tudi tiste, ki spominjajo na dobo, ko je tujec vladal našim pokrajinami. Toda italijanska fašistična javnost je tudi ta incident predstavila kot sistematično rušenje beneških spomenikov, ki da so velike važnosti za italijanski narod.

Minister je končal z besedami: "V teh časih, ko se — samo na papirju pač — tako lahko razmeščajo narodi in delijo države, moramo ohraniti mirno kro, hladne živce in budno oko. To je v skladu z močjo našega naroda in z njegovo pripravljenostjo, da se vsa žrtvuje za svobodo in ohranitev jugoslovanskih narodnih pridobitev. Jugoslavija odločno in lojalno želi biti eden branilcev miru, za katerega je trpela in trpi še zdaj žrtve in se toliko trudi zanj. Toda da se razumemo: Ta njena politika miru ni politika sklonjenih glav ne prekrizanih rok za obvarovanje največjih narodnih interesov. Iskrena in odločna mirovna politika kraljevine Jugoslavije je globoko pojmovana politika njenega lastnega napredka in mirnega mednarodnega sodelovanja."

Tako je zunanji minister razložil senatu stališče vlade glede incidentov v Trogiru in Krku, ki so zbudili toliko hrupa v fašistični Italiji in povzročili diplomatske korake med obema državama. Razni govorniki so potem tudi naštevali, kaj vse je Italija uničila, ne da bi naša oči celna oblast kaj protestirala proti temu. Koliko spomenikov so fašisti odstranili v novo dobljenem ozemlju, na Tirolskem in v Primorju. Odstranili so tudi Vilharjev spomenik in Volaričev, zažgali so Narodni dom v Trstu in uničevali in še uničujejo slovenski živelj, slovensko tiskano in govorno besedo na Primorskem. Zaradi tega resničnega barbarstva se je tudi mnogo razpisal fašistični tisk, a z vsem veseljem in pohvalo fašističnih uradnikov. Da je to barbarizem, niso priznali. Jugoslavija pa, ki je videla v tem velikem barbarstvu, vendarle ni podvzemala diplomatskih korakov in netila in podžigala spore z Italijo, kakor da bi želela vsak čas vojne!

Poročamo o teh dogodkih natančneje, ker so zadevali zelo ostro ob mirno sožitje Italije in Jugoslavije. Razbitje beneškega leva, izrabljanje tega v protijugoslovanske demonstracije v vsej Italiji, zahteva po vojni, zadeva z dalmatinskim Italijanom Lužino, ki so jo fašisti prekrstili v uboj, demonstracije po Italiji, interpelacije v rimskem parlamentu, odgovarjanje Mussolinija, interpelacije v beograjskem parlamentu in odgovarjanje

nje zunanjega ministra, protitalijanske demonstracije v jugoslovanskih mestih, hlastanje po majhnih incidentih, ki jih po svoji volji (in najbrž želji) pretiravajo v diplomatske konflikte, utrjevanje italijanske meje — vse to in marsikaj drugega priča res o nesosedskem razmerju med Italijo in Jugoslavijo. nesosedskem do take mere, da lahko mirno govori ves svetovni tisk o napetosti med tema dvema državama in da lahko govorimo in prerokujemo le začasno pomiritev tega spora. — (P. Kosic.)

Zadnja hčerka pesnika Vilharja je dne 17. dec. v Mariboru umrla. Bila je 86 let stara vdova Josipina Premrov. Vilhar, vdova po železniškem inšpektorju in zadnja hčerka slovenskega pesnika in skladatelja Miroslava Vilharja. Rojena je bila na gradu Kalcu ob Pivki, kjer je bil njen oče lastnik graščine, za vzgojitelja otrok pa je bil na gradu pesnik in kritik France Levstik. Ko se je Josipina umrla s Premrovom, je z njimi bivala v raznih krajih Slovenije, po moževi smrti pa se je nastanila pri svojem sinu v Mariboru, ki je tudi še umrl. Ob odprtem grobu se je od pokojnice, kot zadnjega otroka notranjskega voditelja, pesnika in komponista poslovlil odvetnik dr. Bergeč.

Umrli so: v ljubljanski bolnici na operaciji vdova Marija Konšek iz Trojan, vdova po veleposelniku Gregu Konšku, na stavbi Delavskega doma v Ljubljani je nenadoma umrl, začet od srčne kapi, delavec Anton Mencinger, star 45 let, doma iz Prekmurja, v celjski bolnici pa so umrli: letni dninar Peter Jošt iz Gotovelj, 29-letni Zmagoslav Jezernik iz Gornje Hudinje, 42-letna dninarjeva žena Neža Stvarnikova iz Tremerja pri Celju in 11-letna Hilda Suhadolčarjeva.

Požar na Viču. — V noči na 19. december se je vnelo gospodarsko poslopje posestnice Frančiške Mrvarjeve. K sreči je stalno poslopje nekoliko vstran od stanovanjske hiše, ker bi bila sicer nevarnost velika. Preden so prihiteli gasilci, se je ogenj že tako razbohotil, da ni bilo misliti na preprečenje. Poslopje je pogorelo do tal, pogorelo je z njim vred tudi mnogo krme, strojev, drv in drugega. Pogorišče so gasilci razkopavali do jutra. Škode je okrog 150.000 Din, ki pa je krita z zavarovalnico. Sumijo, da je kdo od bresposelnih prenočeval v poslopju ter po nesreči s kakšnim cigaretnim ogorkom zanetil poslopje.

Smrt šolarčka pod avtom. — V Trbovljah je našel žalostno smrt učenec 4. razreda dekice osončne šole Ivan Vrtnik. Deček se je hotel ogniti avtomobilu in je skočil na obcestni zid, pri tem izgubil ravnotežje ter padel naravnost pod avto, ki mu je šel s kolesom čez glavo. Fant je bil seveda takoj mrtev.

Napad na kasarno. — V srbske v Zaječaru so neznanici vržili 14 ranih bomb na kasarno, ki stoji zunaj mesta. Nekaj bomb je eksplodiralo, a niso napravile posebne škode. Bombe so bile istega "Oldrin", kakršne uporabljajo bolgarski komitaiši. Orožniki so napadom sledili proti bolgarski meji, a jih niso prijeli.

Protivojno gibanje med dijaki

Formirali so enotno fronto za boj proti militarizmu

Chicago. — (FP) — Na študentovskem protivnojnem zborovanju v tem mestu je prišlo prvič po vojni do enotne fronte med dijaki raznih političnih nazorov — med komunisti, socialisti in pacifisti. Na kongresu je bilo zastopanih nad sto srednjih in višjih šol.

Zastopniki so se zedinili na minimalni program skupne akcije proti militarizmu in proti novi vojni, ki po mnenju Scotta Nearinga ni več daleč. Prepričani so lahko le močno protivno gibanje. Poleg Nearinga so govorili Earl Browder od komunistične stranke, Upton Close, ki je zagovarjal kontrolo porodov kot potrebno sredstvo za osiguranje svetovnega miru, J. B. Matthews, socialist, in Jane Addams.

Zborovanje je bilo pod kontrolo komunistov, ki je izborno razumejo na okupiranje organizacij in predvsem pa konvencij. Vsled tega tudi z "enotno fronto" ni šla tako gladko in bi se bilo zborovanje enkrat kmalu razbilo.

Do velike napetosti je prišlo, ko je bila po komunistih predložena resolucija, v kateri obsoja socialiste in drugo internacionalo, ker ni preprečila zadnjega svetovnega klanja.

Proti resoluciji in njenim sponzorjem je nastopil Amicus Most, ki je primerjal novopečeno "enotno fronto" jagnjetu, katerega je požrl lev. Socialistični dijaki so zagrozili, da zapuste zborovanje, kar bi pomenilo konec sodelovanja s tem gibanjem. Ker niso hoteli sprejeti nominacij v odbor in so se zadržali povsem pasivno, so se komunisti premislili in odpoklicali že sprejeto resolucijo. S tem je bila "enotna fronta" znova scementirana.

Kontrola nad pošiljanjem orožja. — Washington, D. C. — Predsednik Hoover je pozval kongres, naj adoptira resolucijo, ki daje moč najvišjemu uradniku dežele, da lahko prepove, ako se mu bi taka akcija videla potrebna, pošiljanje orožja in municije iz te dežele v drugo.

Kongres ni doslej še dal take oblasti predsedniku, predsednik pa lahko prepove pošiljanje orožja in municije v dežele, kjer obstaja nevarnost revolte ali pa civilne nevarnosti.

Nekateri krogi domnevajo, da bi predsednik rad ustavil krvave spopade med Bolivijo in Paragvajem, med državama, ki sta podpisali Kelloggov mirovni pakt, kateri pa ameriški tovarnarji zalagajo z orožjem in municijo.

Pet služb za 6.358 brezposelnih. — Los Angeles, Cal. — Upravitelj mestne posredovalnice za delo je poročal, da se je v enem tednu priglasilo 6.358 prosilcev, toda od teh jih je samo pet dobilo delo. Upravitelj je poslal 262 moč v državna šotarišča za brezposelne, kjer dobivajo samo hrano in stanovanje, a morajo za to delati šest ur na dan pri gradnji in popravljanju cest.

Na smrt obsojeni zamorec zopet svoboden

Macon, Ga. — Zvezno sodišče je razveljavilo smrtno obsodbo zamorca Johna Downerja, ki je bil na nižjem sodišču obtožen in spoznan krivim poistlat. Proces se je bil vršil v atmosferi velikih predsodkov in sovražnosti. Zagovornik, ki ga je nastavilo sodišče, obtoženca ni skušal niti zagovarjati. Zvezni sodnik je citiral odlok vrhovnega sodišča v scottsborški zadevi, razveljavil obsodbo in obtoženca oprostil.

Člani unije se satekli na sodišče

New York. — Štirje člani Moving Picture Machine Operators unije št. 306 so na sodišču vložili petico, v kateri urgirajo sodnika, naj nastavi sodnega upravitelja, ker sedanja provizorična administracija razmetava milijardi dolarjev. Sedanje uradnike je nastavljal predsednik mednarodne unije, ki je bil odstavljen Sam Kaplan radi rake-tistva. Boj proti Kaplanu je trajal dalj časa in še ni končan, ker je tudi on šel na sodišče.

Beda med delavci v Indiji

Niske mešče so odgovorne za miserni položaj, pravi komitaja v svojem poročilu

London. — (FP) — Miserni položaj delavskega sloja v Indiji je opisan v poročilu kraljevske komisije, ki ga je predložila te dni in vsebuje rezultat preučevanja, ki je trajalo dve leti.

Velikanska beda je dežela ogromne večine indijskega delavstva, katero prejema silno nizke mešče. Izučeni delavci in rokodelci zaslužijo od \$12 do \$15 na mesec, neizučeni pa prejema-jo od \$4 do \$6 na mesec.

Poročilo vsebuje dolgo poglavje, ki opisuje neznošen položaj delavcev, ki prihajajo s dežele v mesta in dobe delo v industrijah. Ti so izročeni na milost oduhov in iskoriščevanja s strani agentov, ki jim prekrbe službe in računajo za to visoke pristojbine, katere si potem razdelijo z delovodji.

"Delodajalci in delavci unije se bi morale združiti in odpraviti ta zloglasni sistem," je rečeno v poročilu. "Beda je tudi odgovorna, da ne morejo indijski delavci toliko producirati kot delavci v državah, ki vzdržujejo višji mesdni standard."

Komisija je priporočila izboljšanje življenjskih razmer med indijskimi delavskimi masami, skrajšanje delovnih ur, omejitve otroškega dela in druge ukrepe, da se odpravijo zlorabe, ki so odgovorne za situacijo.

Učiteljska unija žigosa bankirje

Zahteva, naj bankirji prispevajo za nasičevanje šolskih otrok

New York. — (FP) — Tukajšnja učiteljska unija je sprejela resolucijo, naj bankirji, ki imajo poslovne zveze z mestom, prispevajo pet odstotkov v sklad za nasičevanje šolskih otrok, katerih starši so zabredli v pomanjkanje vsled depresije. To je bil odgovor bankirjem, ki so zahtevali, da mesto ponovno reducira plače učiteljem in drugim uslužbencom.

V resoluciji je rečeno, da so člani učiteljske unije prispevali nad tri milijone dolarjev v sklad, iz katerega se črpajo sredstva za nasičevanje otrok, v zadnjih dveh letih, dočim niso bankirji dali ničesar. Abraham Lefkowitz, predsednik učiteljske unije, je naznanil, da bo unija vodila odločen boj proti bankirjem, ki hočejo uničiti sistem javnega šolstva.

Farmerji preprečili evikcijo

Newman Grove, Neb. — Ko je šerif okraja Madison prišel s svojimi ljudmi v bližino posestva nekega tukajšnjega farmerja, da proda z dolgovi obremenjeno posestvo na javni dražbi, je našel na veliko skupino farmerjev, ki so ustavili šerifa in izjavili, da bodo protektirali svojega soseda. Šerif, ki je uvidel, da ne bo opravil ničesar, se je umaknil in tako je bilo farmerjevo posestvo vsaj začasno rešeno.

Demokratje nameravajo zvišati dohodninski davek

Na konferenci z novim predsednikom Rooseveltom so sklenili, da zvišajo lestvico davka od spodaj

Wash., D. C. — Kasnejše vesti se glase, da med demokratskimi voditelji kongresa še ni edinstva glede novega davčnega programa in odločno zanikajo, da je Roosevelt odobril zvišanje dohodninskega davka za balanciranje proračuna.

New York. — Vodilni demokratski senatorji in kongresniki so imeli 5. t. m. konferenco z novim predsednikom Rooseveltom in zaključili, da bodo skušali balancirati budget še v tem zasedanju kongresa z davkom na legalizirano pivo, dalje z davkom na gasolin in z zvišanjem dohodninskega davka na najnižje dohodke. Računajo, da bo deficit v federalni blagajni znašal ob koncu tega fiskalnega leta okrog pol milijarde dolarjev. Da pokrijejo ta deficit, so izračunali, da davek na pivo prinese \$125.000.000, davek na gasolin — en cent od galone — \$137.000.000 in ostalo vsoto istineje s davkom na dohodke.

Davek na dohodke nameravajo zvišati od spodaj, in sicer na ta način, da bo odbitek za oženjene znižan na \$2000 in najnižji odstotek davka 4 do 8 bo zvišan na 6 do 12 odstotkov.

Ako bo ta način sprejet še v tem kongresu in če ga Hoover ne vetira, tedaj ne bo treba izrednega zasedanja novega kongresa na pomlad.

Senator Robinson, ki je vodil konferenco, je bil kasneje vprašan, če je Roosevelt predložil ta načrt. Robinson je odgovoril, da Roosevelt ni nič predlagal, toda ni bil proti.

"Labor" napadel Hooverja

Od kongresa zahteva, naj zavrne njegovo priporočilo za znižanje javnih del

Washington. — (FP) — Politično glasilo železničarjev "Labor" je udarilo po predsedniku Hooverju, ker od kongresa zahteva, da ukine večino vae vladno konstrukcijsko delo. Vlada bi s tem "prihranila" 478 milijonov.

"Znižanje narodnega konstrukcijskega programa v obsegu 478 milijonov v času, ko je več ljudi brez dela kot kdaj prej v zgodovini in ko je trpljenje večje kot kdaj v preteklosti, je skoraj nepojmljivo," pravi Labor.

Po njegovem mnenju so v deželi "veliki rezervarji denarja, ki bi ga vlada in edino federalna vlada lahko vrgla v promet — v delo. Konstrukcijski projekti se vsi tečejo poslopji in dela, ki ga bo morala prej ali slej podvzeti; in danes sta material in denar najcenejša v eni generaciji. Program javnih del bi se moralo zvišati in ne reducirati.

"V četrtem letu depresije, ko je dvanajst milijonov ljudi brez dela, ne more biti nobenega dvoma o veliki potrebi javnih del. Kongres mora zreti dejstvom v obraz in appropriirati velike vsote za zaposlitev delavcev."

Brezposelni "neveš" imel \$7100 v banki

Chicago. — Zadnje nedeljo je v prenočevališču za uboge v Madison ulici umrl nemški imigrant Jakob Germani. Zadel ga je kap. Ko so pregledali njegove cunje, da najdejo kak naslov njegovih sorodnikov, so našli dve bančni knjižici, ki izkazujejo, da je Germani imel vsoto \$7100 v dveh največjih čikaških bankah. Kljub temu se je Germani mekal med brezposelne ravne, dobival hrano v krušni liniji in spal med brezdomci. Ako ne najdejo nobenih sorodnikov, bo "siromakova" zapuščina zapadla državi.

Rudarji zahtevajo šesturnik

Sidney, N. S., Kanada. — Da se odpravi brezposelnost, so rudarji v Novi Škottiji predložili zahteve za šesturnik in pet dni dela v tednu. Rudarji so organizirani v 26. distriktu, ki je pridružen United Mine Workers of America.

Sovjetski otroški vrtec v Ust-Tolmaji na daljnem ruskem severu.

ŽELEZNA PETA

Socialni roman.—Prevel Ivan Vuk.

Jack London:

"Niti v sanjah nisem mislil na takšne reči," je rekel gospod Asmunsen. "A sedaj se mi pa zdijo tako jasne, kakor da so tiskane."

Prvikrat sem slišala razlaganje Karl Marxovega učenja o "prirasli vrednosti" (nemški Mehrwert. Slovenskemu jeziku primanjkujejo mnogi pravi marksistični termini in tudi za Mehrwert pišejo nekateri "navrednost" ali pa "večvrednost", kar je nekako brezmiseln prevod iz nemškega. Ruski jezik pozna za Mehrwert "prirasla vrednost" (pribavočnaja vrednost), kar je najbolj pravilno in vsaj slovansko. Op. prev.) in Ernest jo je obrazložil tako priprosto, da sem bila naravnost porazena.

"Povedati vam hočem, kako se iznebimo preostankov," je nadaljeval Ernest. "Vrzite ga v morje. Vrzite vsako leto stotine milijonov dolarjev vrednost v čevlji, pšenici in obleki in v vseh drugih produktih v morje. Ali bi se s tem ne naredil red?"

"Gotovo," je rekel gospod Calvin. "Vendar je neokusno tako govoriti."

Ernest ga bliskovito pogleda.

"To niti za las ni bolje neokusno, kakor vaše zahteve, rušilci strojev, da se naj vrne vse na antediluviansko pot vaših prednikov? Kakšne predloge ste stavili, da bi se prodali preostanki? Izognili bi se radi čeli stvari prosto s tem, da bi ne producirali preostankov, in jih tako odstranili? Z vrnitvijo k primitivnemu načinu produkcije, ki je tako zmeden in nereden ter neupameten, tako zamuden in potraten, je nemogoče producirati preostanek!"

Gospod Calvin je goital sline. Udarce je bil silovit. Pogoltnil je še enkrat in se popraskal.

"Imate prav," je dejal. "Porazen sem. Neokusno je. Ali mi moramo nekaj ukreniti. Za nas, srednji sloj, je to vprašanje življenja in smrti. Mi nečemo propasti. Rajše smo neokusni in se vrnemo nazaj k metodam naših prednikov, ki so res primitivne in neekonomske. Mi hočemo privedi industrijo na tisto točko, kakor je bila pred pojavom trustov. Mi hočemo razrušiti stroje. Kaj naredite zoper to?"

"Ali vi strojev ne morete razrušiti," je odgovoril Ernest. "Vi ne morete vala razvoja obrniti, da bi tekli nazaj. Proti vam stojita dve sili, od katere je vsaka za se močnejša, kakor srednji sloj. Velekapitalisti, trusti ne bodo dovolili, da se gre nazaj. Ti ne bodo hoteli, da se uničijo stroji. A še večja in silnejša moč nego trusti je delo. Ono vam bo zabranilo uničiti stroje. Borba za svetovno gospodstvo in za stroje je med trusti in Delom. To je smer bojišča. Na nobeni strani si ne žele uničenja strojev, ali na obeh straneh je zahteva po njih posesti. V tem boju ni prostora za srednji sloj. On je pritlikavec med dvema velikanima. Vi morate sprevideti, da ste prišli med dva mlinska kamna, in da se je ravno sedaj začelo mleti. Srednji sloj je obsojen, da bo zmlet."

Matematično sem vam dokazal, da je neizbežen polom kapitalističnega sistema. Ko bo vsaka država pred drugo stala s svojimi neprodanimi preostanki, bo kapitalistični sistem pokopalo strašno poslopje, katerega je sam sezidal in ki se mu pravi dobiček. Tedaj pa se ne bodo porušili stroji, nego tedaj se bo bojeval boj za posest teh strojev. Ako zmaga Delo, vam bo znosno. Združene države in ves svet stopi v novo, mogočno periplo. Mesto biti zmečkan od strojev, bo potem njih postalo živ-

ljenje prijetno in lepo. Vi, propadajoči srednji sloj z delavci — tedaj bodo samo delavci — vi in vsi delavci si boste produkte sijajnih strojev delili na pravičen način. In mi vsi bomo strojili še nove in sijajnejše stroje. In ne bo nobenega neporabljenega preostanka, ker ne bo šlo za dobiček.

"Ali vzemimo slučaj, da v tem boju za gospodstvo nad stroji in svetom zmagajo trusti," vpraša Kowalt.

"Tedaj," odgovori Ernest, "boste vi in delavci in mi vsi zmleti od 'železne pete' od najneusmiljenejšega in najstrašnejšega despotizma, ki ga je kdaj videla zgodovina človeštva. 'Železna pet' bo najpravičnejše ime za ta despotizem."

Nastal je dolg molk. Vsak je premišljeval globoko in napeto, kar je slišal.

"Ali vaš socializem je sanjarija," je rekel gospod Calvin. In je ponovil:

"Sanjarija."

"Potem vam hočem nekaj pokazati, kar ni sanjarija," je odgovoril Ernest. "In to nekaj bom imenoval 'oligarhija'. (Vlada nekolkih oseb v državi, navadno velekapitalistov ali aristokratov, ali vpliv na vlado nekolkih velekapitalistov, takozvanih plutokratov.) Vi imenujete to plutokracija. Oba mislija isto, to je, velekapital ali truste. Pogledjmo, kdo ima danes oblast. Razdelimo v to svrhu družbo v njene razrede."

Trije veliki razredi so. Najprej pride plutokracija, ki se sestoji iz bogatih bankirjev, železniških in trustovih magnatov in zveznih direktorjev. Nato sledi srednji razred, vaš razred, ki sestoji iz kmetov, trgovcev, malotovarnarjev in iz ljudi, ki izvršujejo kak poklic. Poslednji je tretji, moj razred, proletarijat, h kateremu spadajo mezdni delavci.

Priznati morate, da tvori danes posest bistvo oblasti Združenih državah. Kako je razdeljena posest med temi tremi razredi? Pogledjte številke. Plutokracija ima sedemdesetdeset milijard vrednosti. Od vseh oseb, ki izvršujejo obrt v Združenih državah, spada plutokraciji samo desetina odstotka; vendar pa plutokracija poseduje sedemdeset odstotkov vsega bogastva. Srednji sloj ima štindvajset milijard. Devetindvajset odstotkov zaposlenih oseb pripada srednjemu stanu in njih delež vsega bogastva znaša petindvajset odstotkov. Pride še proletarijat. On ima štiri milijarde in šteje sedemdeset odstotkov delovnega prebivalstva. Poseduje štiri odstotke vse vrednosti. Kje je oblast, gospoda?"

"Po vaših podatkih smo mi, srednji sloj, močnejši kot delavstvo," je pripomnil gospod Asmunsen.

"S tem da si predstavljate, da smo slabejši, niste proti moči plutokracije prav nič močnejši," je odvrnil Ernest. "Ali nismo še gotovi. Eksistira večja moč kot je bogastvo, zato večja, ker se ne more odvzeti. Naša moč, moč proletariata leži v naših mišicah, v naših rokah, da oddajamo volilne kroglice, in v naših prstih, da sprožimo puške. Te moči nam ne more nikdo odvzeti. To je pramoč, moč, ki je sorodna z življenjem, moč, ki je močnejša kot bogastvo in katere nam bogastvo ne more odvzeti."

Vašo moč se vam pa lahko iztrga. Ravno sedaj deluje plutokracija na to, ter vam jo jemlje in jo bo končno popolnoma odvzela. In potem ste prenehali biti srednji sloj. Doli k nam boste stopili in postali boste proletarijat.

(Dalje prihodnjik.)

gresal do oči, čeprav je bil prazen. Rekla mi je, ta Marga, nebo naj jo prekolne (ali bolje, v svoje varstvo naj jo vzame, zakaj človek ne sme nikoli svojemu bližnjemu slabega želeči), Rekla mi je torej: "Ah, ti si, Ivan Vladimirovič? Saj dovoliš, da prisedem, menda ne boš pustil kristjanke hoditi dvanajst vrst peš do prihodnje vasi... pa še pri tem svinjakem vremenu!" Batjuška, kaj bi ti napravil na mojem mestu Kajpada sem jo povabil na voz. Mraz je bilo. Moj ovčji kožuh je širok, dovolj širok za dva. Zavil sem jo v svoj kožuh. In ona... veš, lepa ženska je."

"Dalje!" je rekel pop. "Vendar mi ne boš govoril o Margi Dimitrijevi?"

"Potlej se je stisnila k meni. In kako, ti rečem! Topla je bila, batjuška, vroča ko kipeč samovar. Ni mi je bilo treba šele ogreti... ne, še meni je vroče postalo od njene toplote. In vonj njenega telesa mi je šel skozi ovčji kožuh do nosa: močan vonj, prav tako močan kakor ona, pa tudi tako lep kakor ona. Prijel sem jo okoli života, da jo obvarujem pred tresenjem voza. In tudi ona se me je oklenila okoli pasu. Njene oči so bliskale vame."

"Dalje, dalje," je nestrpno silil pop. "Nu, in potem si, nesnaga, napravil greh?"

"Ne, batjuška. Toda raztresen sem bil, veš... Za macesnovim gozdom pride odprto polje, in veter tam huje brije, pa tudi snega je še dosti. Premalo sem pazil in tako sem naenkrat zgrešil pot. Da, pot sem zgrešil! Jaz, star prevoznik! Bilo je tema ko v rogu, niti zvezdice ni bilo na nebu. Rekel sem Margi: 'Pusti me pri miru. Drugače ne najdem domov.' — 'Nu, je odvrnila, 'in kaj potem? Saj lahko zunaj prenočiva!' — 'Molči, sova,' sem jo nagnal. Za prevoznika je namreč sramota, če se izgubi. Potem je nekaj zašmurnela, kaj vem, kaj, in mi nekaj časa dala miru. Zdajci pa zagledal drobno lučico in takoj zapeljem konja proti njej. Bila je namreč Salomonova gostinja, saj veš, tudi vodka se dobi pri njem..."

"Vem, vem! In?"

"Tam sva se ustavila. Gostilna je bila prazna, žive duše ni bilo v njej. Salomonov nama je postregel z maslovim kruhom, krompirjem, polenovko in vročim čajem. Vselej, kadar naju je pogledal, se je zahehetal. Tudi Marga se je hehetala. Njena lica so bila bolj rdeča kot jabolka. Njen vonj je bil močnejši kakor od jabolka. Sedla je kraj mene na klop, čisto, čisto blizu k meni... Salomonov je šel ven in naju pustil sama..."

"Ze pravi! Ze pravi! In potem?"

"Potem?" je nedolžno vprašal Ivan. "Sedela sva in pila. Potlej sem poklical Salomonova, ki se je šel smerom hehetal, mu plačal, Margi pa rekel: 'Zdaj pa naprej! Čas je, da se odpeljava domov.'"

"To je vse?"

"Da, batjuška, to je vse."

"In nisi zares grešil?"

"Ne, prav gotovo ne."

"Kako si pa grešil? V mislih?"

"Da, v mislih."

"Res, velik in gnusen grešnik si. Zato ne boš jutri zjutraj in zvečer samo dvakrat zmoli svojih molitev, nego desetkrat..."

"Bom, batjuška."

"Dal boš dva rublja za grob svetega Atanazija (saj ga poznaš, svetega meniha, čigar truplo ne strojni) in dva rublja za reveže... Ne, tri rublje za grob, enega za reveže!"

"Da, da!"

"In postil se boš štiri tedne pri vodi in kruhu."

"Da, postil se bom štiri tedne."

"In med tem ko se boš postil, boš jedel pri kruhu otep sena."

"O, batjuška, to vendar ne gre!"

"Kaj ne gre?"

"Molitve, rublje, post... nič ne rečem!... Toda otep sena? Saj vendar nisem konj!"

"Ne, konj res nisi," je odločil pop. "Pač pa si osel!"

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

Katherine Burns, mati znanega ubežnika Roberta E. Burns, ki je pobegnil iz "chain gange" v Georgiji in potem opisal svoje doživljanje. Z njo je njen drugi sin Vincent. Oba, mati in brat, sta se veliko trudila, da ni bil ubežnik poslan nazaj v Georgijo.

Za kralok čas

Tehten opomin

Tvrda Cohen Co. iz Charlotte, S. C., pošilja svojim dolžnikom takle opomin:

"Konec sveta je pred vrati. Poravnajte še danes svoj dolg, da vas ne bomo v peklu iskali."

Sodobna

"He, gospod natakark, moj kročnik je še moker!" protestira gost.

"To je le juha," ga pomiri natakark.

Pred sodiščem

"Torej vi ste o stvari pripovedovali gospe Trakulji?" vpraša zagovornik tožiteljske stranke. "In kaj je nato rekla gospa Trakulja?"

"Protestiram proti temu vprašanju," se oglasi odvetnik tožene stranke.

"To vprašanje je zelo važno za presojo stvari."

"Pod nobenim pogojem ga ne morem pripustiti. Prosim predsednika, da se zavzame za moje stališče."

Sodniki se umaknejo na posvetovanje. Dolgo časa traja debata. Naposled se zedinijo. Sodniki se vrnejo v dvorano in predsednik razglasi med napeto pozornostjo občinstva, da je vprašanje dovoljeno. Z zmago-slavnim nasmehom ponovi tožiteljev odvetnik vprašanje:

"Torej kaj je rekla gospa Trakulja?"

"Nič."

Srečanje

— Ti si prvi inteligent, ki sem ga nočoj srečal.

— Torej imaš večjo srečo, kakor jaz.

Radovedna

— Včeraj sem se vrnil iz Italije, gospa baronica. To je res čudovita dežela.

— Ali je res, da je ta dežela podobna čevlju?

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta v prišteje eden, dva ali tri člane iz ene družine in iz enega naslova k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 na leto. Naročnina. Ker pa člane še plačajo pri ansementu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Mi prištejemo enega, dva ali tri člane k eni družini k eni naročnini. Torej sedaj ni varoka, reči, da je list predrag za člane S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je skore v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sedaj lahko prišite, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveta. Cena lista Prosveta je: Za Zdrav. države in Kanado \$6.00 1 tednik in..... 4.50 2 tednika in..... 3.00 3 tednike in..... 2.40 Za Cileve in Chicago je..... \$7.50 1 tednik in..... 6.00 2 tednika in..... 4.50 3 tednike in..... 3.60

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vnoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo sahteval sam svoj list tednik, bodo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vnoto lista Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vnoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vnoto \$.....

Ime..... Čl. družina \$.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

Ime..... Čl. družina \$.....

Ime..... Čl. družina \$.....

Mesto.....

Nov naročnik.....

Star naročnik.....

Pošljite nam \$1.00

in pošiljali vam bomo dnevnik Prosveto najmanj dva meseca, ako niste član S.N.P.J. Ako ste član, pa TRI MESECE.

Poskusite za enkrat sedaj čez zimo. Citajte prijazne novice in vesti iz starega kraja, slike, podučljive članke in poročila iz raznih naselbin, ter lepe povesti, ki jih prinaša Prosveta.

Poskusite, pišite nam takoj in pošljite \$1.00.

Ime.....

Naslov.....

POKORA

Novela.—Napisal Pierre Mille.

"Batjuška," je dejal Ivan Vladimirovič popu, "prišel sem, da ti..."

Pop si je obrisal od prsti umazane roke. Ni bil namreč v cerkvi nego na vrtu, kjer je prekopaval veliko gredo, ki jo je hotel posaditi s krompirjem. Po nenavadno mili zimski je bil sneg že zgodaj februarja stopil, a zemlja je bila še zmerom hudo vlažna, da, bila je pravcato blatno morje.

"Da si prišel, vidim," je odvrnil pop. "Nu, kaj je?"

Njegove male oči so mežikale v mongolskem obrazu, ki je bil še gor čez lične kosti porasel z rdečkasto brado. Vrgel je svojemu župljanu nejevoljen pogled; jezilo ga je, da ga moti. Toda Ivan je bil pobožen mož, vsako nedeljo je šel k maši in se vseh štirideset dni držal zapovedanega posta. Brati sicer ni znal, zato pa je znal katekizem in vse molitve na pamet. Z nekoliko milejšim glasom je pop ponovil:

"Tak povej, zakaj si prišel?"

"Batjuška... rad bi... izpovedal bi se rad... Kar koj. Grešil sem včeraj. In zdaj mi vest ne da miru."

"Izpovedal bi se? Hm, to je pa nekaj drugega! A take reči

lahko opraviš samo v cerkvi. In kakor vidiš, sem ravno pri prekopavanju. Ali se ne ne bi mogel malo pozneje oglasiti?"

"Ne, ne, batjuška! Tega greha ne morem več nositi s seboj!"

"Nu, naj bo! Ker si ti! Počakaj malo!"

Pop si je umil roke v čebričku in si z žepnim glavnikom počesal svojo lepo brado. Drugače je bil čisto ko kmet; da si da vsaj nekoliko duhovniškega videza, se je naglo vrgel v kratek kožuh. V cerkvi si je obesil še višnjevo stolo in pozval Ivana v zakristijo. Ivan je pokleknil na kame-nita tla pred njim in jel drdrati molitve.

"Hitro opravi," je rekel pop, "domov moram. Drugače bo žena huda."

Ivan pa se še zmerom ni mogel prav odločiti.

"Tak govori vendar! Ti bom že pomagal. Ali si koga ubil? To se človeku kaj hitro pripeti, če se opiše. V pijanosti se ljudje le preradi pretepavajo. In tedaj človek ne pogleda, kam udari."

"Nikogar nisem ubil..."

"Ne? Potem si pa kradel! Prevoznik si. In le preprosto se ponudi priložnost. Denimo, da ti opit človek v vozu zaspi. Vzameš mu rublje iz denarnice... in še denarnico povrh. Pijanec si lahko misli, da je denar izgubil. Drži!"

"Nisem kradel, batjuška. Res ne."

"Nu, kaj pa potem? Ali si se pregrešil zoper katero drugo zapoved?"

"Zoper katero zapoved?"

"Zoper zapoved o mesenem poželenju? Da, da, fant! Nisi še ne oženjen! Meso je slabo in v tvoji starosti je priložnosti dovolj!"

"Batjuška, ravno to je... pa vendar ni!"

"Kaj? To je, pa vendar ni? Eno mora biti ali pa drugo!"

"Batjuška, poslušaj me! Bilo je namreč tako. Prišel sem s svojim vozom ravno mimo tovarne, kamor sem vozil sladkorno repo. Repo Oslpovičevega Jurja, veš..."

"Ze prav, ze prav! K stvari, dragem moj, k stvari! Mudi se mi!"

"Medpotoma sem srečal Margo Dimitrijevo..."

Pop je dlesknil z jezikom.

"Margo Dimitrijevo... hm, hm... zdaj razumem. Marga Dimitrijeva je vdova. Ni napak, res ni napak. In hudiča ima v sebi! Sicer imajo vse ženske hudiča v sebi. Ne boje se Boga ne peklenčeka, kadar jih smerom grabi! Tak tako, pohotnež!..."

"Šla je kraj ceste in tema je že bila," je nadaljeval Ivan. "In na cesti je bilo toliko blata in snega, da se je moj voziček po-